

TR82 Bölgesi SOSYOEKONOMİK GELİŞİMİŞLİK ENDEKSİ

T.C. KUZUY ANADOLU KALKINMA AJANSI
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Bölgenin Pusulası, Özgün Fikirlerin Referans Noktası

TR82 BÖLGESİ SOSYOEKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ

Seniha ÇETİNEL

Planlama, Programlama ve Stratejik Araştırmalar Birimi Uzmanı

Nisan, 2013

Bu belge, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından bastırılmıştır.

Belge No : 2013-RP-10/44

Revizyon No : -

Revizyon Tarihi : -

ISBN : 978-605-84995-5-3

1. Basım, Mart 2015

Editör(ler) : -

Tasarım : Sinan KACIR

Basım Yeri : Salmat Basım Yayıncılık
Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sebze Bahçeleri Cad. (Büyük Sanayi 1. Cad.)
Arpacıoğlu İş Hanı No. 95/1 İskitler-Ankara
Tel: 0312 341 10 24 · Faks: 0312 341 30 50

Matbaa Sertifika No : 26062

Bu belgenin her türlü yayın hakkı Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'na aittir.

Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı'nın izni olmadan, eğitim ve tanıtım amaçlı da olsa hiçbir şekilde bu belgenin tümü veya bir kısmı yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı

Cebrail Mah. Saray Sk. No: 1 37200 / KASTAMONU

Tel.: 0 (366) 212 58 52 Faks : 0 (366) 212 58 55

E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr

www.kuzka.gov.tr

İçindekiler

İçindekiler.....	iii
Kısaltmalar.....	iv
Giriş	1
Daha Önce Yapılan Endeks Çalışmaları	1
Yöntem	3
Seçilen Değişkenler	4
Sosyal Değişkenler.....	4
Ekonomik Göstergeler	4
Genel Değerlendirmeler	6
Kastamonu İlçeleri Arasındaki Durum	6
Çankırı İlçeleri Arasındaki Durum	8
Sinop İlçeleri Arasındaki Durum	10
Bölge İlçeleri Kıyaslaması	13
Kaynakça.....	16

Kısaltmalar

TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
URAK	Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu
TBA	Temel Bileşen Analizi
TSO	Ticaret ve Sanayi Odaları
EDAM	Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi

Giriş

TR82 Bölgesi'nde yapılan İlçe Analizleri aynı zamanda ilçe düzeyinde veri seri oluşturmak için de imkân olmuştur. Analizlerde yer alan verilerden derlenen veri seti aracılığıyla her bir ilçe için mevcut durumu yansıtan ekonomik endeks, sosyal endeks ve genel endeks olmak üzere 3 tür endeks hesaplanmıştır. Veri seçim sürecinde daha önce yapılan il ve ilçe endeksi çalışmaları da incelenmiştir. Bu tür gelişmişlik düzeyini ölçen çalışmalar önümüzdeki dönemlerde tekrarlanarak ilçelerin performansı ve gelişimi izlenecektir.

İstatistiksel analiz tekniklerinden biri olan "Temel Bileşen Analizi (TBA)" kullanılarak yapılan çalışmada öznel değerlendirmelerden çok nesnel değerlendirmelere ağırlık verilmektedir. Her bir ilçe için hesaplanan endeks değeri tüm ilçeleri birbiriyle kıyaslama fırsatı vermektedir.

Analiz, Merkez ilçeler dâhil olmak üzere Kastamonu'nun 20, Çankırı'nın 12 ve Sinop'un 9 ilçesini içermektedir.

Değişkenler, ilçe analizi sürecinde oluşturulan veri kümesinden seçilmiştir. Bu veri kümesinin oluşturulmasında ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ticaret ve Sanayi Odaları (TSO), İl Müdürlükleri'nden ve Merkezi Kurumların hazırladığı verilerden ilçe düzeyinde elde edilebilir olanlardan yararlanılmıştır.

Daha Önce Yapılan Endeks Çalışmaları

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK), iller arası rekabetçilik endeksi çalışmasını en son 2009 – 2010 dönemine ilişkin yapmıştır. Türkiye'deki 81 il; Beşeri Sermaye ve Yaşam Kalitesi, Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik, Ticaret Becerisi ve Üretim Potansiyeli ve Erişilebilirlik olmak üzere 4 ana başlık üzerinden değerlendirilmiştir. Yıllık bazda ve düzenli oluşturulan veriler üzerinden endeksleme yapılmıştır; 2008, 2009, 2010 yılı çalışmalarında kullanılan değişkenlerde bir miktar farklılık bulunmaktadır. URAK tarafından yapılan endeks çalışmasında her bir alt endekste değişkenler belirlenmiş ve ağırlıklandırma uzman görüşü yöntemiyle yapılmıştır. Tablo 1, endeks çeşitlerine göre TR82 Bölgesi illerinin yanı sıra seçilmiş illerin performansını ortaya koyarak 2009 – 2010, 2007 – 2008 dönemleri arasındaki farkı göstermektedir.

Tablo 1: URAK Endeks Sonuçları

Endeks	İl	2009 - 2010	2008 - 2009	2007 - 2008	Fark
Beseri Sermaye ve Yaşam Kalitesi Alt Endeks	Kastamonu	45	59	59	↑ 14
	Çankırı	57	60	62	↑ 5
	Sinop	38	38	37	↓ -1
	Balikesir	30	27	28	↓ -2
	Bursa	12	10	11	↓ -1
	Eskişehir	3	3	3	→ 0
	Kocaeli	13	14	20	↑ 7
Markalaşma Becerisi ve Yenilikçilik Alt Endeksi	Zonguldak	26	25	27	↑ 1
	Kastamonu	52	32	48	↓ -4
	Çankırı	54	51	50	↓ -4
	Sinop	63	64	63	→ 0
	Balikesir	19	18	19	→ 0
	Bursa	3	3	3	→ 0
	Eskişehir	9	10	16	↑ 7
Ticaret Becerisi ve Üretim Alt Endeksi	Kocaeli	14	4	13	↓ -1
	Zonguldak	25	28	27	↑ 2
	Kastamonu	71	66	64	↓ -7
	Çankırı	81	65	63	↓ -18
	Sinop	50	55	42	↓ -8
	Balikesir	27	30	41	↑ 14
	Bursa	5	5	5	→ 0
Erişilebilirlik Alt Endeksi	Eskişehir	37	27	36	↓ -1
	Kocaeli	4	4	4	→ 0
	Zonguldak	11	34	19	↑ 8
	Kastamonu	64	64	65	↑ 1
	Çankırı	59	57	56	↓ -3
	Sinop	47	46	46	↓ -1
	Balikesir	18	18	19	↑ 1
Genel Endeks	Bursa	8	8	8	→ 0
	Eskişehir	13	11	11	↓ -2
	Kocaeli	6	7	7	↑ 1
	Zonguldak	9	15	29	↑ 20
	Kastamonu	62	66	62	→ 0
	Çankırı	67	63	61	↓ -6
	Sinop	43	41	40	↓ -3
Genel Endeks	Balikesir	23	21	25	↑ 2
	Bursa	4	4	4	→ 0
	Eskişehir	6	6	6	→ 0
	Kocaeli	5	5	5	→ 0
	Zonguldak	13	20	29	↑ 16

2003 yılında DPT tarafından yapılan sosyoekonomik gelişmişlik endeksi çalışmasına göre Kastamonu 51. Sinop 57. ve Çankırı 59. sırada yer almaktadır. 2003 yılı çalışmasında iller 5 gruba¹ ayrılmıştır; Kastamonu, Çankırı ve Sinop, 4. grup iller arasında yer almaktadır. 2011 yılında Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılan sosyoekonomik gelişmişlik endeksi çalışması daha farklı bir değişken grubuyla yinelenmiştir. İllerin durumları incelendiğinde 81 il içerisinde Kastamonu 47., Sinop 51. ve Çankırı ise 54. sırada yer almaktadır.

TR82 Bölgesinde Merkez ilçeler dâhil olmak üzere Kastamonu'da 20, Çankırı'da 12 ve Sinop'ta 9 ilçe bulunmaktadır. 2004 yılında DPT tarafından yapılan çalışmaya göre Türkiye'de bulunan ilçeler gelişmişlik durumuna göre 6 gruba² ayrılmıştır. Çankırı Merkez, Kastamonu Merkez ve Sinop Merkez ile Abana 2. grup ilçeler arasında yer alırken; Kızılırmak, Pınarbaşı, Doğanıyurt, Durağan ve Dikmen ilçeleri 6. grupta yer alan ilçeler arasındadır. Gerek il gerek ilçe bazlı endeks oluşturma çalışmalarında temel bileşen analizi tekniği kullanılmıştır.

Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi (EDAM) ile Deloitte Türkiye tarafından 2009 yılında yapılan "Türkiye İçin Bir Rekabet Endeksi" çalışmasına göre değişik göstere setleriyle endeksler hesaplanmıştır. Tablo 2 ile EDAM tarafından hesaplanan endeks değerleri sıralaması incelenmektedir.

Tablo 2: EDAM Endeks Değerleri Sıralaması

	Kastamonu	Çankırı	Sinop
Rekabet Endeksi	44	45	56
Emek Piyasaları Endeksi	48	36	60
Ekonomik Etkinlik ve Canlılık Endeksi	40	58	69
İnsani Sermaye Endeksi	47	24	32
Yaratıcı Sermaye Endeksi	55	10	66
Fiziki Altyapı Endeksi	29	55	51
Sosyal Sermaye Endeksi	47	58	39

1 Çalışmada iller 5 gruba ayrılmış olup; 1. grup en gelişmiş, 5. grup en az gelişmiş illeri temsil etmektedir.

2 Çalışmada ilçeler 6 gruba ayrılmış olup; 1. grup en gelişmiş, 6. grup en az gelişmiş ilçeleri temsil etmektedir.

Yöntem

Çalışmada, TR82 Bölgesi'ndeki ilçeleri sosyoekonomik değişkenler yardımıyla sınıflandıracak endeks değerleri ile sıralama elde etmek amaçlanmaktadır. Çok değişkenli analiz türlerinden faktör analizi yardımıyla oluşturulan değişken seti üzerinden ilçelerin gelişmişliğini ölçerek yapılan bu çalışma aynı veri setiyle belirli zaman dilimlerinde tekrarlanacak ve ilçe performansları ölçülecektir. Çok değişkenli analiz metodlarından faktör analizinde gözlenen fazla sayıdaki değişken, daha az sayıda faktör tarafından açıklanmaya çalışılır. Değişkenler arasında korelasyonlar (ilişki) incelenerek, yüksek korelasyona sahip olmayan değişkenler analiz dışı bırakılabilir. İstenen durum değişkenler arasında yüksek düzeyde ilişki olmasıdır. Değişkenler arasındaki ilişkiler ne kadar yüksek olursa, sonrasında bu değişkenlerin bir araya gelerek faktör oluşturma olasılıkları o kadar artmaktadır. Değişkenler arasındaki küçük korelasyonlar, bu değişkenlerin birlikte faktör oluşturma olasılıklarının da düşük olacağına işaret etmektedir. Bu aşamanın ardından Bartlett testi ile korelasyon matrisindeki değişkenlerin en azından bir kısmı arasında yüksek oranlı korelasyonlar olduğu test edilir. Analize devam edilebilmesi için korelasyon matrisi birim matristir (yokluk hipotezi) hipotezinin reddedilmesi gereklidir. Eğer yokluk hipotezi reddedilirse veri setinin analiz için uygun olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ardından Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Ölçütü sınaması yapılır; KMO oranının 0,5'in üzerinde olması gerekmektedir. Oran büyüdükçe veri seti faktör analizi yapmak için o kadar uygundur denilebilir. En temel amacı boyut indirgemesi olan çok değişkenli analiz neticesinde birçok yorumlanması güç değişken yerine birbirinden bağımsız daha az sayıda faktörlerin bulunması sağlanır. Bu faktörler elde edildikten sonra her bir faktörde yüksek ağırlıkla yer alan değişkenler incelenir. Belirli sayıda temel bileşen, toplam değişkenliğin %80'inden büyük bir kısmını açıklarsa, bilgi kaybı olmaksızın değişken setinin yerine kullanılabilir bir temel bileşen seti elde edilmiştir. Sosyal araştırmalarda %80 limitinin bir miktar daha aşağısı kabul edilmektedir (Kalaycı, 2009).

Seçilen Değişkenler

Sosyal Değişkenler

Nüfus Oranı: Toplam nüfus büyüklüğü, ilçede kır ve kent toplamında barınan kişi sayısını ifade etmektedir. Bölgemiz için sosyal ve ekonomik hareketlilik yaratacak miktarda nüfus büyüklüğü birtakım ilçelerde bulunmamaktadır. Bazı ilçelerde istihdam yoğun ekonomik sektörler dahi istihdam gereksinimini yoğunlukla komşu illerden gidermektedir. Geçtiğimiz yıllar içinde Kastamonu, Çankırı ve Sinop illeri yoğun miktarda göç vermiştir. Uzun dönemli veriler incelendiğinde sadece il merkezleri belli bir miktar büyümektedir. Sonuç olarak ilçe düzeyinde yapılan bir araştırmada ilçenin sahip olduğu nüfus kullanılması gereken bir değişken olarak görülmektedir.

Kentleşme Oranı: İlçe merkezinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır. Önemli bir gelişmişlik göstergesi olarak kullanılmaktadır.

Nüfus Artış Hızı: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne geçildikten sonraki 2007 – 2011 Dönemi nüfus değişimi incelenmiştir.

Yüksek Okul ve Üzeri Mezun Oranı: Genel olarak ilçelerimizde yüksek okul ve üzeri mezun oranları oldukça düşüktür. Aslında Bölgede lise öğrenimini tamamlayanlardan yükseköğretime devam edenler yüksektir. Ancak Yükseköğretimi tamamlayanlar genel olarak istihdama Bölge illerinde dâhil olmamaktadır.

15 - 24 Yaş Arası Genç Nüfusun Bölge İçindeki Oranı: 15-24 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki payını ifade eden değişken ilçelerdeki yaş dağılımı hakkında bilgi vermektedir.

Dernek Üyeliğinde Kadın Katılımı: TR82 Bölgesi'nde çalışmakta olan derneklerin, gerçekleştirdikleri faaliyetlerin niteliği ve niceliği açısından genelleme yapılırsa çok yüksek kapasiteye sahip olmadıkları söylenebilir. Ancak derneklere kadın katılımı incelenirse, ilçelerde kadının sosyal hayata katılımının ilçe gelişmişliğine etkisi incelenebilir.

Okuma – Yazma Bilmeyenlerin Oranı: Okuma – yazma oranını %100 hedefine ulaştırma yönünde çalışmalar İlçeler düzeyinde devam etmektedir. Yaşlı nüfusun fazlalığı okuma-yazma bilmeyen nüfus oranını yükseltmektedir.

15+ Yaş Okuma Yazma Bilmeyen Kadınların Oranı: 15 ve üzeri yaş grubu kadınlar için kullanılan eğitim göstergelerinden biridir. İlçelerimizdeki genel durum, bu yönde dezavantajlı bir durumun olmadığı yönündedir. Yapılan çalışmalarda sosyal gelişmişlik kıyaslamasında kullanılan değişkenlerden biridir.

Bölgedeki Spor Tesislerinin Dağılımı: İlçelerde genel olarak genç nüfus çok azdır. Spor tesislerinin dağılımı ilçe düzeyinde kullanılabilir sosyal hayata ilişkin bir göstergedir. İlçe Analizi toplantılarında öne çıkan duruma göre ilçelerde bu fiziki imkânların nitelik ve nicelikçe artırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Karayolu/Yüzölçümü Oranı: İlçedeki toplam karayolu uzunluğunun yüzölçümüne oranı gibi bir değişken türetilerek karayolu erişiminin durumu içerilmeye çalışılmıştır.

Ekonomik Göstergeler

Büyük Ölçekli Firmalardaki İstihdam Oranı: Bölgedeki ekonomik aktiviteler ilçelerde bulunan işletmeler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bunlar genelde küçük çapta üretim yapan işletmelerdir. İlçelerde yoğun istihdam sağlayıp katma değer üreten, göçün azaltılması yönünde etkileri olan yoğun istihdama sahip birkaç işletme de bulunmaktadır. Analizde, bu işletmelerin ilçelerin gelişmişlik düzeylerine etkisi içerilmek istenmiştir. Bölgede bulunan büyük ölçekli firmalarda sağlanan istihdamın ilçelerdeki oranını ifade etmektedir.

İşletme Sayısının Oranı: İlçelerin ekonomik faaliyet miktarlarının endeks değerinde içerilmesi amaçlanmıştır. İlçelerde bulunan işletmelerin TR82 Bölgesi genelinde bulunan işletmelere oranı değişken olarak kullanılmıştır.

Banka Şubesi Oranı: İlçelerde banka şubesi bulunması özellikle ekonomik hayatın canlılığının ve nüfus büyüklüğünün sonucu olabilecek bir gösterge olduğu düşüncesiyle endeks hesaplanmasında içerilmiştir. İlçelerde bulunan banka şubesi sayısı Bölgede bulunan banka şubesi sayısına oranlanarak gösterge setine dahil edilmiştir.

Kargo Şirketi Oranı: İlçelerdeki kargo şirketi sayısı ekonomik ve sosyal hayatın canlılığını yansıtabilecek bir gösterge olabileceği gerekçesiyle analize dahil edilmiştir. İlçelerde bulunan kargo şirketi sayısı Bölgede bulunan kargo şirketi sayısına oranlanarak veri setine alınmıştır.

Konaklama Kapasitesi Oranı: Konaklama kapasitesi sadece turizm ile gelişme potansiyeli olan ilçeler için

önemli değildir; aynı zamanda hizmetler sektörünün gelişmişliği konusunda anlamlı olabilecek bir gösterge olarak veri setine dâhil edilmiştir. İlçede mevcut olan konaklama kapasitesi Bölgedeki konaklama kapasitesine bölünerek analize dâhil edilmiştir.

İmalat Sanayi Sektöründe Çalışan Firma Dağılımı: Bölgede İmalat sanayiinde çalışan firmaların ilçelerdeki dağılımı da bu değişkenle analize dâhil edilmiştir.

Büyükbaş Hayvan Dağılımı: TR82 Bölgesi'nde tarım sektöründe de potansiyeli yüksek ilçeler vardır; tarım sektörünün endeks değerinde içerilmesi amacıyla endekse dahil edilmiştir.

Yem Bitkileri Oranı: Tarım sektörünün endeks değerinde içerilmesi amacıyla dahil edilmiştir; TR82 Bölgesi'ndeki yem bitkilerinin ilçeler düzeyindeki üretim oranıdır.

Değişkenlere ilişkin ilişki matrisi incelendiğinde nüfus artış hızı değişkeni ile karayolu/yüzölçümü değişkeni ile diğer değişkenler arasında anlamlı ilişki olmadığı görülerek analiz dışı bırakılmıştır. Analizin bundan sonraki adımlarında bu değişkenler kullanılmamıştır.

Sosyal Değişkenler				
1	Nüfus Oranı	2011	Yüzde	TÜİK
2	Kentleşme Oranı	2011	Yüzde	TÜİK
3	Nüfus Artış Hızı (2007 - 2011)	2007 - 2011	Binde	TÜİK
4	Yüksek Okul ve Üzeri Mezun Oranı	2011	Yüzde	TÜİK
5	15 - 24 Yaş Arası Genç Nüfusun Bölge İçindeki Oranı	2011	Yüzde	TÜİK
6	Dernek Üyeliğinde Kadın Katılım Oranı	2010	Yüzde	İç İşleri Bakanlığı
7	Okuma - Yazma Bilmeyenlerin Oranı, 6+ Yaş	2011	Yüzde	TÜİK
8	Okuma Yazma Bilmeyen Kadınların Oranı, 15+ Yaş	2011	Yüzde	TÜİK
9	Bölgedeki Spor Tesislerin Dağılımı	2011	Yüzde	İlçe Anketleri
10	Karayolu/Yüzölçümü Oranı	2012		
Ekonomik Değişkenler				
11	Büyük Ölçekli Firmalardaki İstihdam Oranı	2012	Yüzde	İŞKUR
12	İşletme Sayısının Bölgeye Oranı	2012	Yüzde	Bölge TSO'ları
13	Banka Şubesi Oranı	2012	Yüzde	Vergi Daireleri
14	Kargo Şirketi Oranı (PTT Kargo Dâhil)	2011	Yüzde	İlçe Anketleri
15	Konaklama Kapasitesi Oranı	2012	Yüzde	KT İl Müdürlükleri
16	İmalat Sanayi Sektöründe Çalışan Firma Dağılımı	2011	Yüzde	İlçe Anketleri
17	Büyükbaş Hayvan Varlığı Oranı	2010	Yüzde	TÜİK
18	Yem Bitkileri Oranı	2010	Yüzde	TÜİK

Genel Değerlendirmeler

Kastamonu İlçeleri Arasındaki Durum

Kastamonu'da bulunan 20 ilçenin hesaplanan sosyal, ekonomik ve genel endeks değerleri Tablo 3 ile incelenirse Kastamonu Merkez İlçe, ekonomik, sosyal ve paralel olarak genel endeks değerlerine göre Kastamonu'nun en gelişmiş ilçesidir. Sosyal endeks sıralamasına göre birinci olan Kastamonu Merkez'i Abana, Tosya, Taşköprü izlemektedir. Sosyal açıdan en az gelişmiş ilçeler ise Azdavay, Doğanyurt ve sonuncu sırada yer alan Pınarbaşı'dır. Ekonomik açıdan ise birinci sırada yer alan Merkez'i; Tosya, Taşköprü ve İnebolu ilçeleri izlemektedir; ekonomik endeks sıralaması bakımından Şenpazar son sırada yer almaktadır. Sosyal ve ekonomik tüm değişkenleri içine alarak hesaplanan genel endeks sıralamasında ise birinci Merkez, ikinci Tosya, üçüncü Abana, dördüncü Taşköprü olmaktadır. Pınarbaşı genel endeks değerine göre de Kastamonu'nun en az gelişmiş ilçesidir.

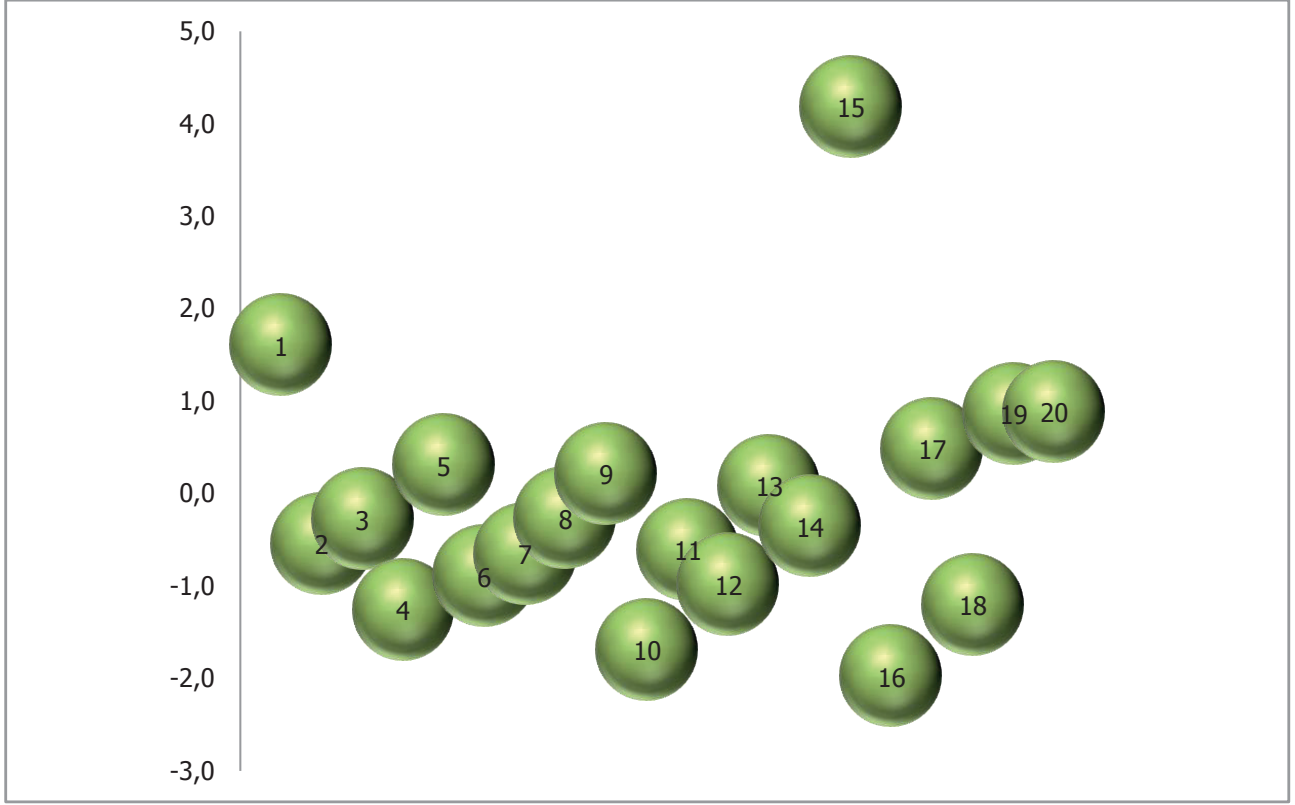
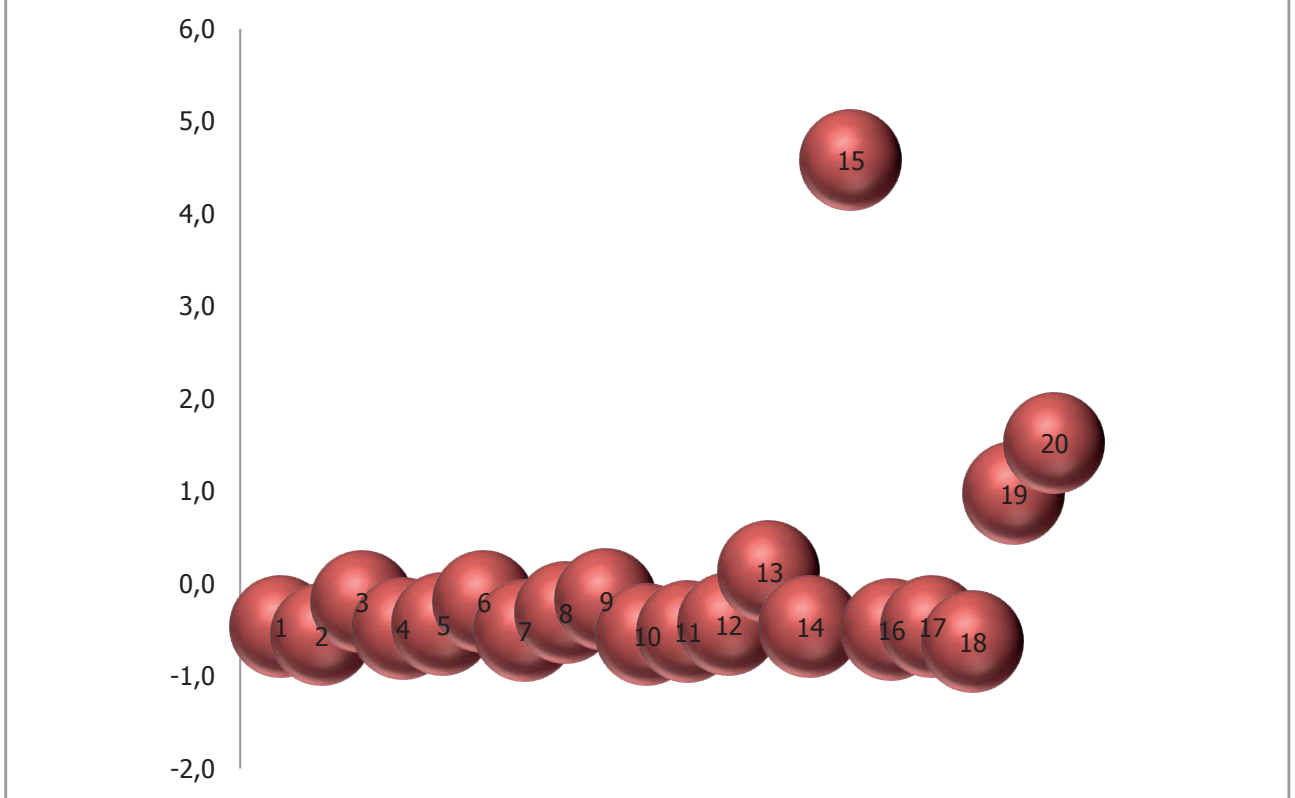
Tablo 3: Kastamonu İlçelerinin Genel, Sosyal ve Ekonomik Endeksleri

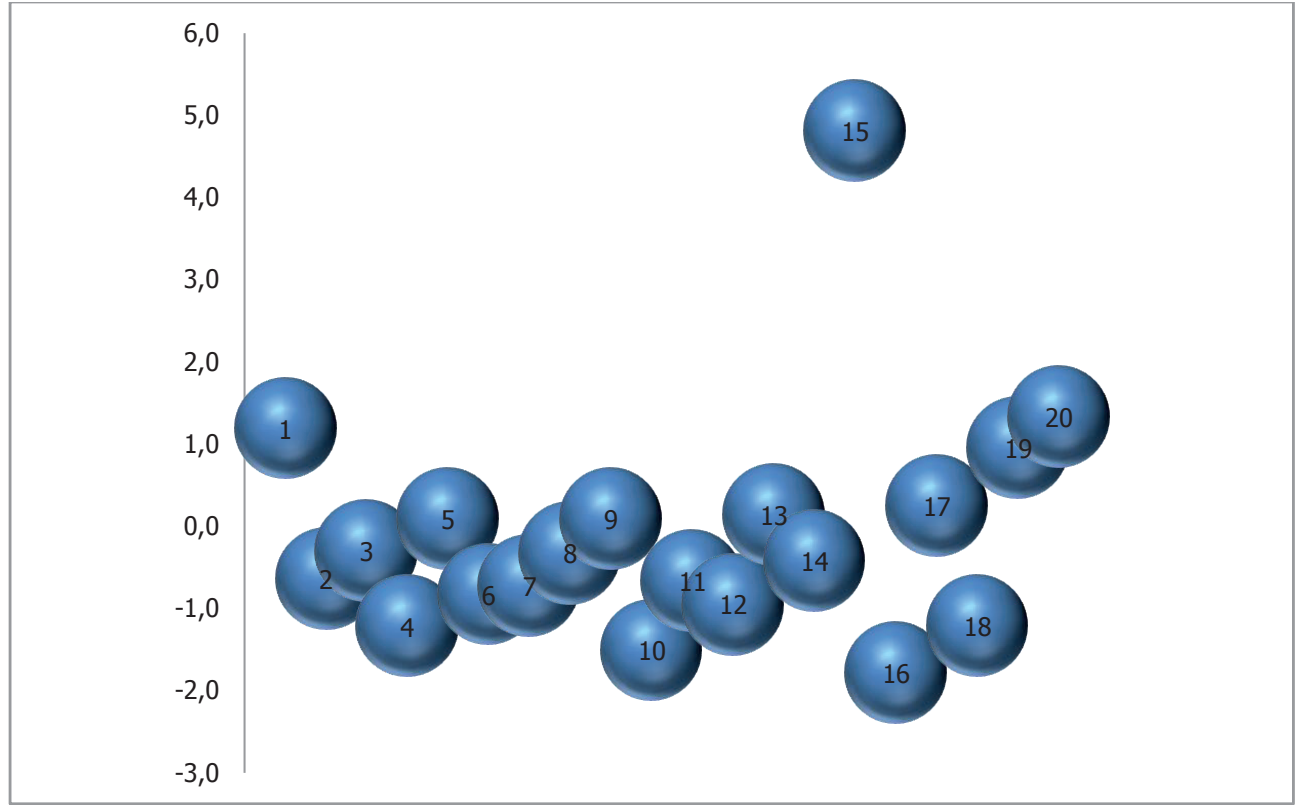
	Sosyal Endeks	Ekonomik Endeks	Genel Endeks
Abana	1,60	-0,47	1,19
Ağlı	-0,54	-0,56	-0,64
Araç	-0,28	-0,2	-0,3
Azdavay	-1,26	-0,49	-1,22
Bozkurt	0,30	-0,44	0,09
Cide	-0,90	-0,2	-0,83
Çatalzeytin	-0,65	-0,51	-0,73
Daday	-0,27	-0,31	-0,33
Devrekani	0,21	-0,18	0,09
Doğanyurt	-1,69	-0,56	-1,51
Hanönü	-0,61	-0,52	-0,67
İhsangazi	-0,99	-0,44	-0,95
İnebolu	0,08	0,13	0,14
Küre	-0,36	-0,47	-0,42
Merkez Kastamonu	4,18	4,58	4,81
Pınarbaşı	-1,98	-0,5	-1,78
Seydiler	0,48	-0,47	0,25
Şenpazar	-1,20	-0,63	-1,21
Taşköprü	0,86	0,97	0,95
Tosya	0,88	1,52	1,33

Kastamonu'da bulunan 20 ilçe Tablo 4 ile görülen numaralar ile Grafik 1, Grafik 2 ve Grafik 3 yardımıyla incelenmektedir.

Tablo 4: Kastamonu İlçeleri Numaralandırma

Nu	İlçe	Nu	İlçe	Nu	İlçe	Nu	İlçe
1	Abana	6	Cide	11	Hanönü	16	Pınarbaşı
2	Ağlı	7	Çatalzeytin	12	İhsangazi	17	Seydiler
3	Araç	8	Daday	13	İnebolu	18	Şenpazar
4	Azdavay	9	Devrekani	14	Küre	19	Taşköprü
5	Bozkurt	10	Doğanyurt	15	Merkez	20	Tosya

Grafik 1: Kastamonu Sosyal Endeks Sonuçları**Grafik 2: Kastamonu Ekonomik Endeks Sonuçları**

Grafik 3: Kastamonu Genel Endeks Sonuçları

Çankırı İlçeleri Arasındaki Durum

Çankırı'da bulunan 12 ilçenin hesaplanan sosyal, ekonomik ve genel endeks değerleri Tablo 5 ile incelenirse Çankırı Merkez İlçe, ekonomik, sosyal ve paralel olarak genel endeks değerlerine göre Çankırı'nın en gelişmiş ilçesidir. Sosyal endeks sıralamasına göre birinci olan Çankırı Merkez'i Şabanözü, Çerkeş ve Atkaracalar ilçeleri izlemektedir. Sosyal açıdan en az gelişmiş ilçeler ise Kızılırmak, Yapraklı ve sonuncu sırada yer alan Bayramören'dir. Ekonomik açıdan ise birinci sırada yer alan Merkez'i Çerkeş, Kurşunlu ve Şabanözü ilçeleri izlemektedir; ekonomik endeks sıralaması bakımından Bayramören son sırada yer almaktadır. Sosyal ve ekonomik tüm değişkenleri içine alarak hesaplanan genel endeks sıralamasında ise birinci Merkez, ikinci Şabanözü, üçüncü Çerkeş, dördüncü Kurşunlu olmaktadır. Bayramören genel endeks değerine göre de Çankırı'nın en az gelişmiş ilçesidir.

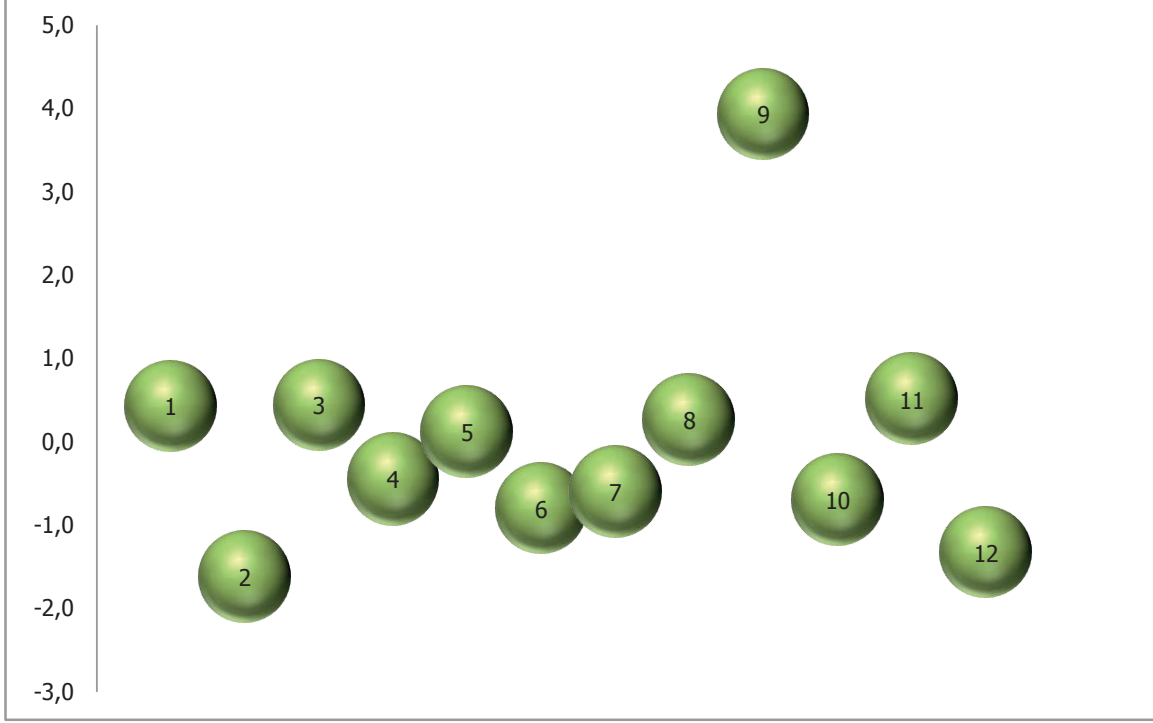
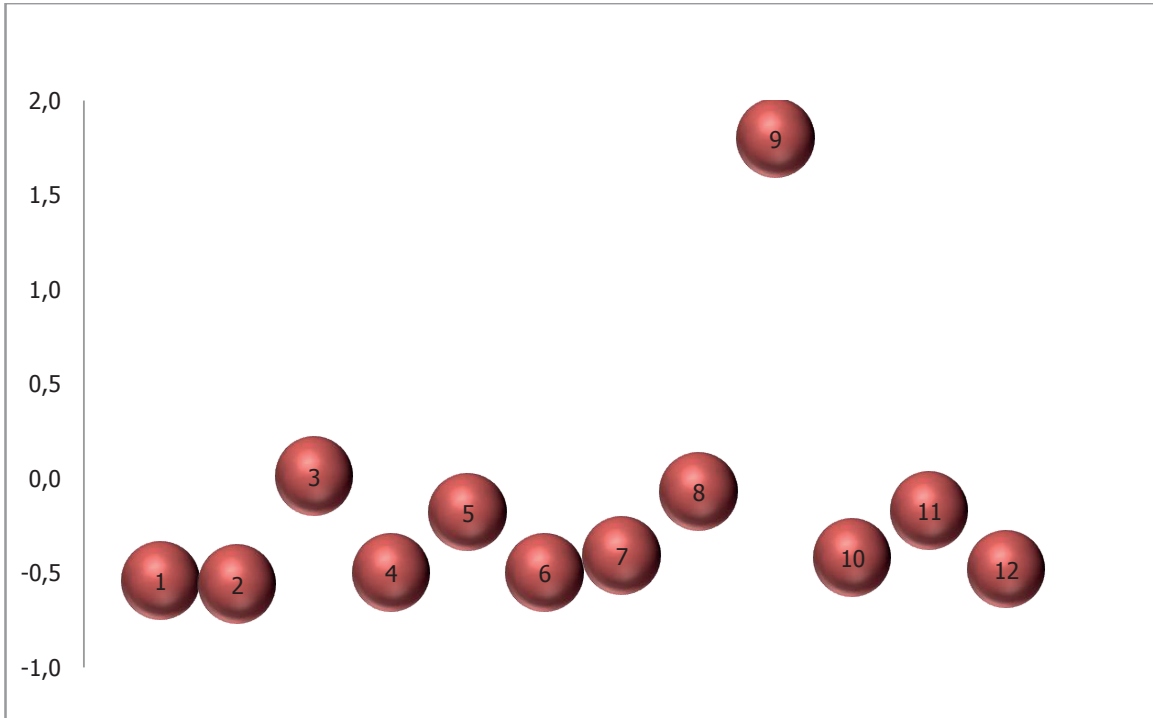
Tablo 5: Çankırı İlçelerinin Genel, Sosyal ve Ekonomik Endeksleri

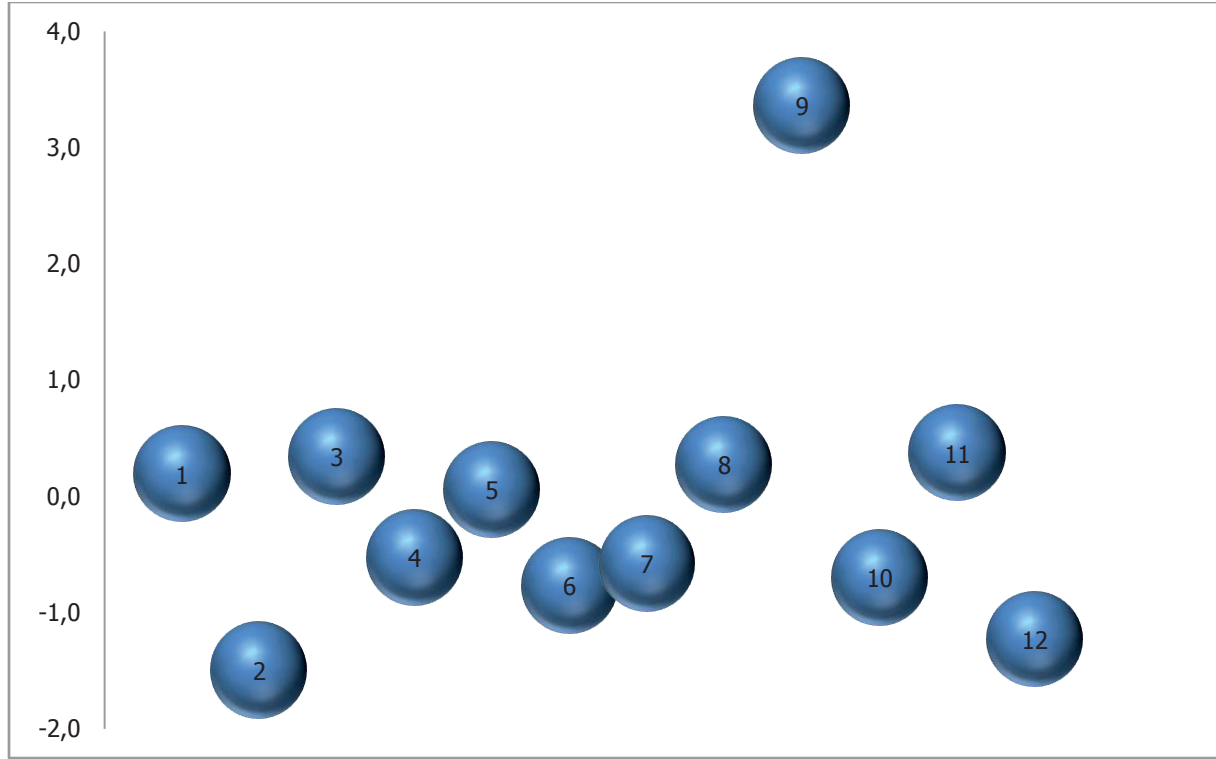
İlçe	Genel Endek	Sosyal Endek	Ekonomik Endek
Atkaracalar	0,19	0,43	-0,54
Bayramören	-1,50	-1,62	-0,56
Çerkeş	0,34	0,44	0,01
Eldivan	-0,53	-0,45	-0,5
Ilgaz	0,06	0,12	-0,18
Kızılırmak	-0,77	-0,8	-0,5
Korgun	-0,58	-0,6	-0,41
Kurşunlu	0,27	0,26	-0,07
Merkez Çankırı	3,36	3,93	1,8
Orta	-0,70	-0,7	-0,42
Şabanözü	0,37	0,51	-0,17
Yapraklı	-1,23	-1,33	-0,48

Çankırı'da bulunan 12 ilçe Tablo 6 ile görülen numaralar ile Grafik 4, Grafik 5 ve Grafik 6 yardımıyla incelenmektedir. Sosyal değişkenler ile oluşturulan sosyal endeks sonuçları Grafik 4 ile gösterilmektedir.

Tablo 6: Çankırı İlçeleri Numaralandırma

Nu	İlçe	Nu	İlçe	Nu	İlçe
1	Atkaracalar	5	Ilgaz	9	Merkez
2	Bayramören	6	Kızılırmak	10	Orta
3	Çerkeş	7	Korgun	11	Şabanözü
4	Eldivan	8	Kurşunlu	12	Yapraklı

Grafik 4: Çankırı Sosyal Endeks Sonuçları**Grafik 5: Çankırı Ekonomik Endeks Sonuçları**

Grafik 6: Çankırı Genel Endeks Sonuçları

Sinop İlçeleri Arasındaki Durum

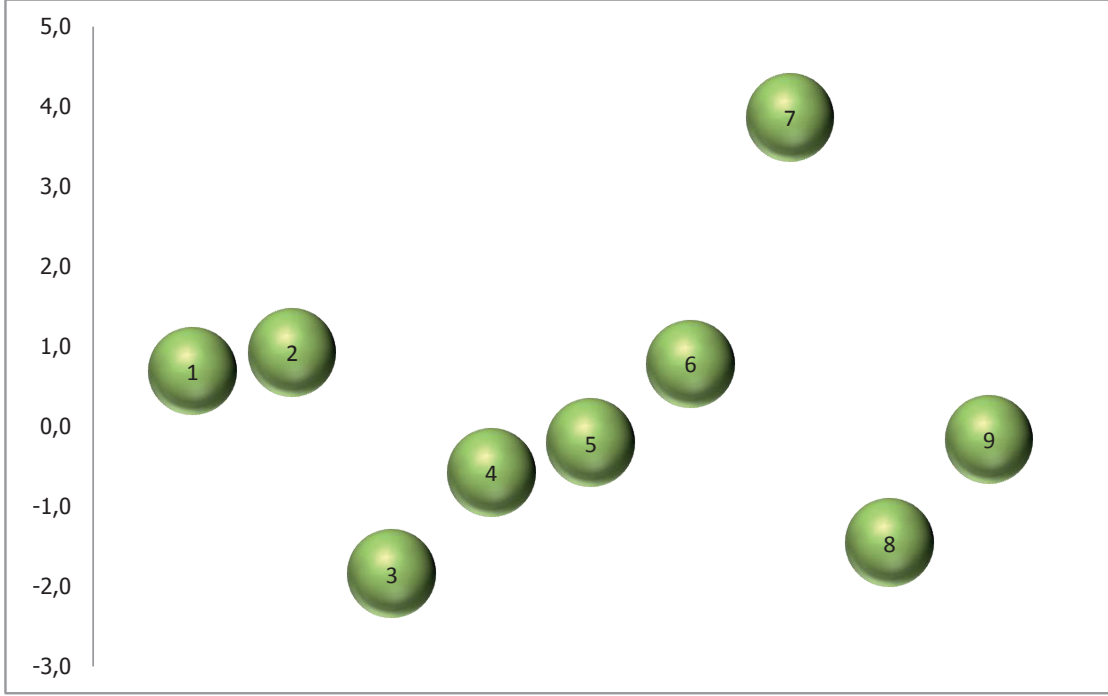
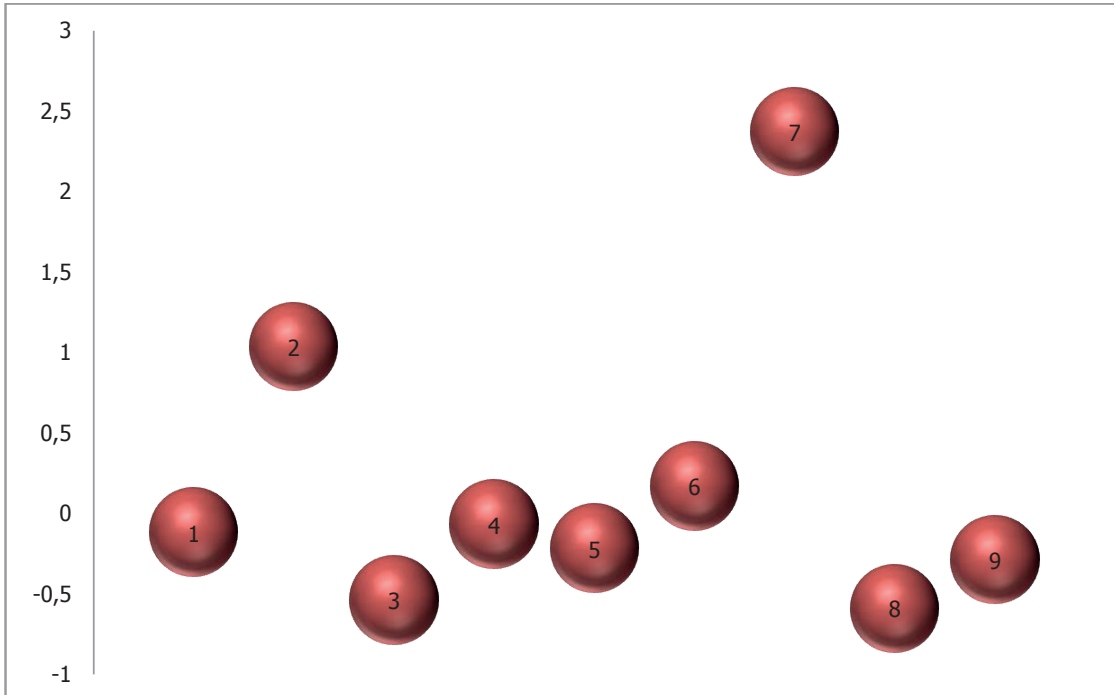
Sinop'ta bulunan 9 ilçenin hesaplanan sosyal, ekonomik ve genel endeks değerleri Tablo 7 ile incelenirse Sinop Merkez İlçe, ekonomik, sosyal ve paralel olarak genel endeks değerlerine göre Sinop'un en gelişmiş ilçesidir. Sosyal endeks sıralamasına göre birinci olan Sinop Merkez'i Boyabat, Gerze ve Ayancık ilçeleri izlemektedir. Sosyal açıdan en az gelişmiş ilçeler ise Saraydüzü ve Dikmen'dir. Ekonomik açıdan ise birinci sırada yer alan Merkez'i Boyabat izlemektedir; ekonomik endeks sıralaması bakımından Saraydüzü son sırada yer almaktadır. Sosyal ve ekonomik tüm değişkenleri içine alarak hesaplanan genel endeks sıralamasında ise birinci Merkez, ikinci Boyabat, üçüncü Gerze, dördüncü Ayancık olmaktadır. Dikmen genel endeks değerine göre de Sinop'un en az gelişmiş ilçesidir.

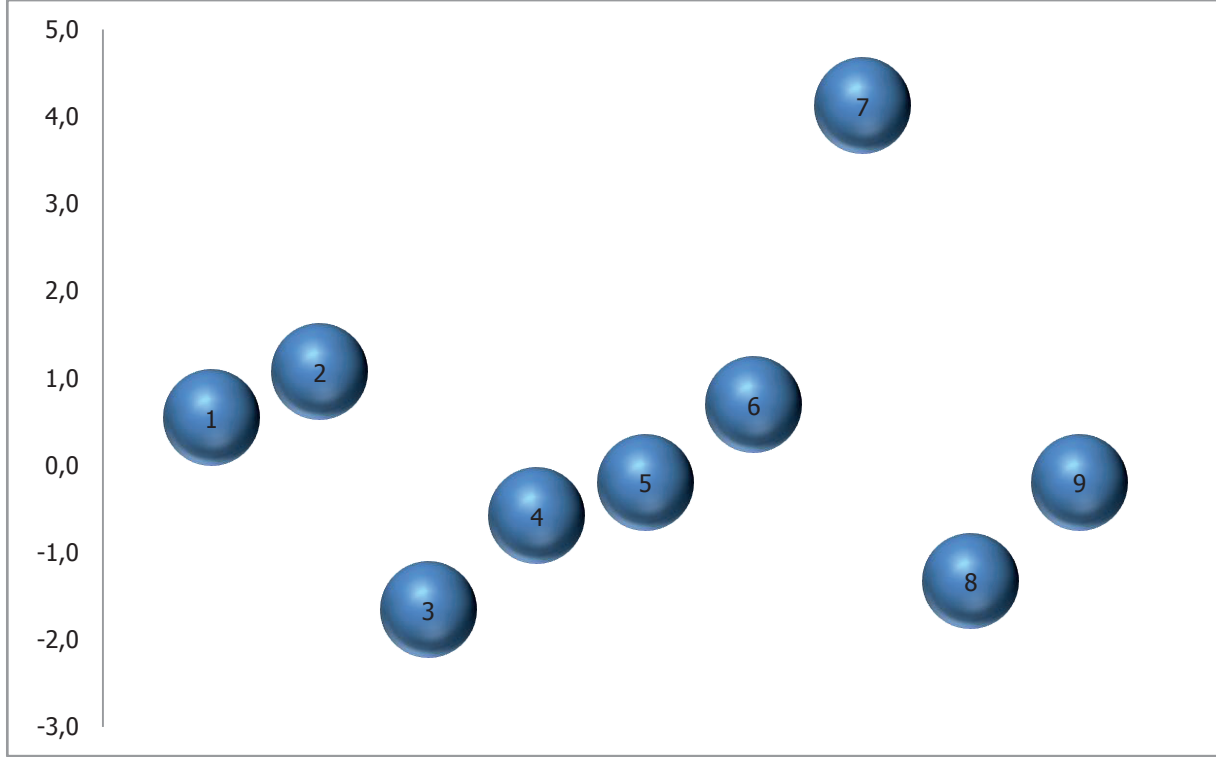
Tablo 7: Sinop İlçelerinin Genel, Sosyal ve Ekonomik Endeksleri

	Genel Endeks	Sosyal Endeks	Ekonomik Endeks
Ayancık	0,54	0,69	-0,12
Boyabat	1,07	0,92	1,03
Dikmen	-1,66	-1,85	-0,54
Durağan	-0,58	-0,58	-0,07
Efelek	-0,20	-0,21	-0,22
Gerze	0,69	0,78	0,17
Merkez Sinop	4,12	3,86	2,37
Saraydüzü	-1,33	-1,46	-0,59
Türkeli	-0,20	-0,17	-0,29

Tablo 8: Sinop İlçeleri Numaralandırma

Nu	İlçe	Nu	İlçe
1	Ayancık	6	Gerze
2	Boyabat	7	Merkez
3	Dikmen	8	Saraydüzü
4	Durağan	9	Türkeli
5	Erfelek		

Grafik 7: Sinop Sosyal Endeks Sonuçları**Grafik 8: Sinop Ekonomik Endeks Sonuçları**

Grafik 9: Sinop Genel Endeks Sonuçları

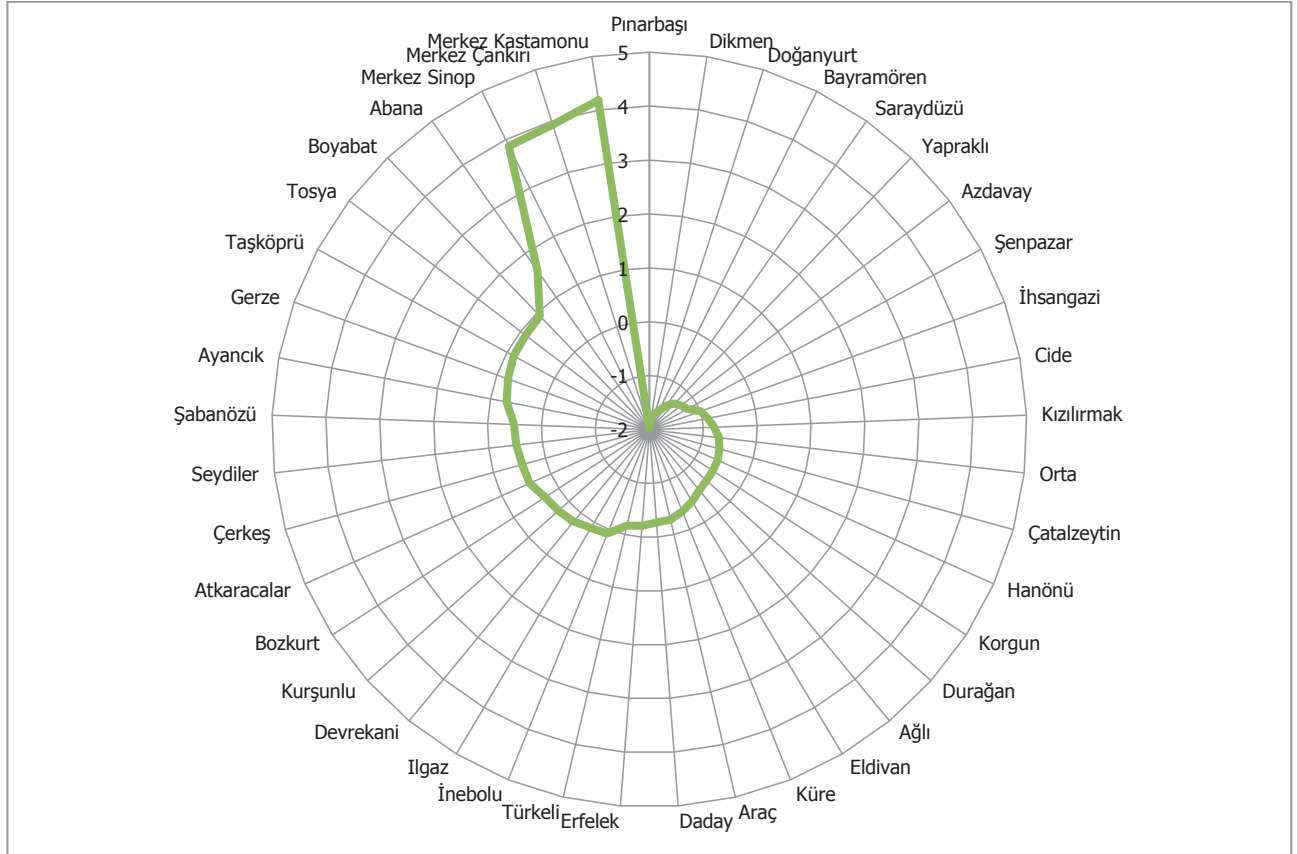
Grafik 10, Grafik 11 ve Grafik 12 ile Tablo 9 TR82 Bölgesi İlçelerinin sosyal, ekonomik ve genel endeks sonuçlarına göre oluşturulmuş ve sıralanmıştır.

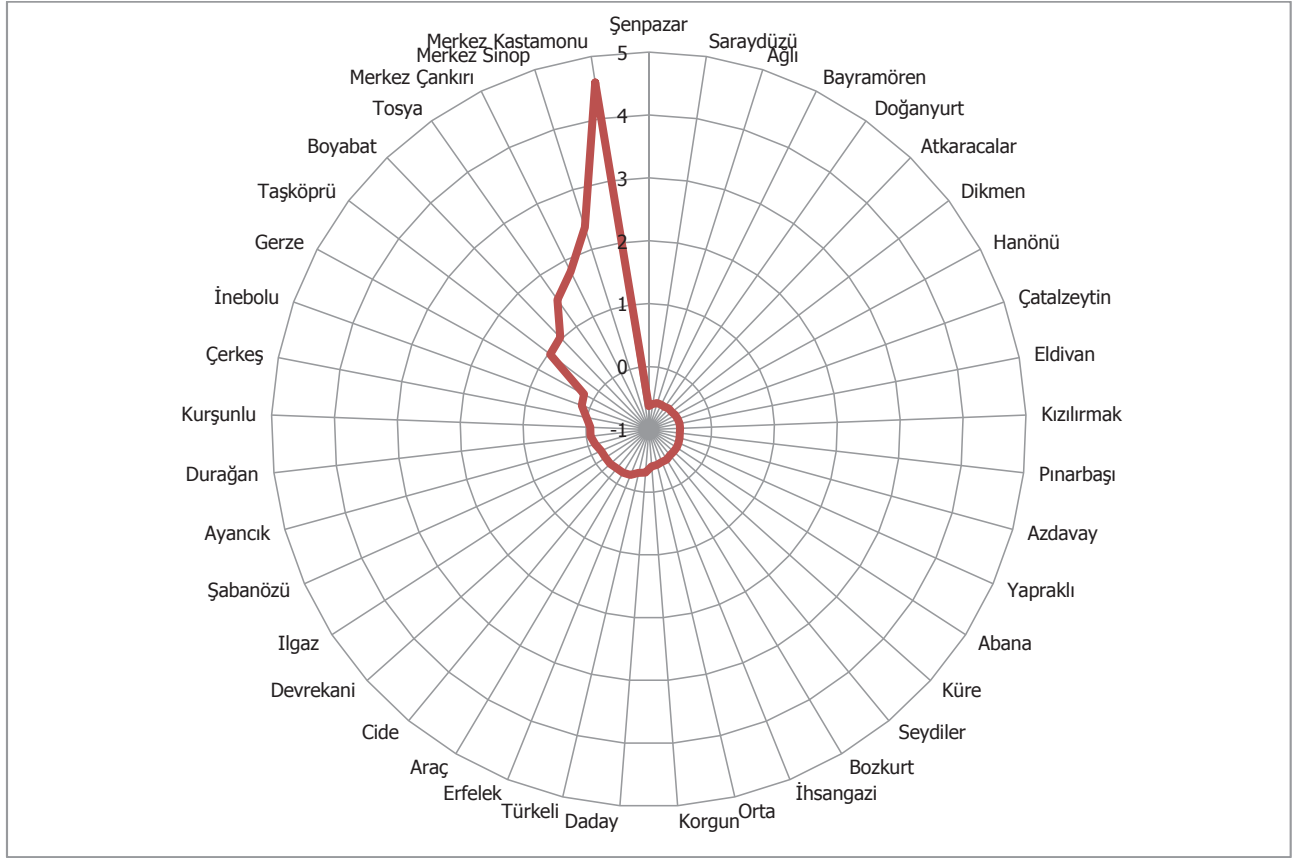
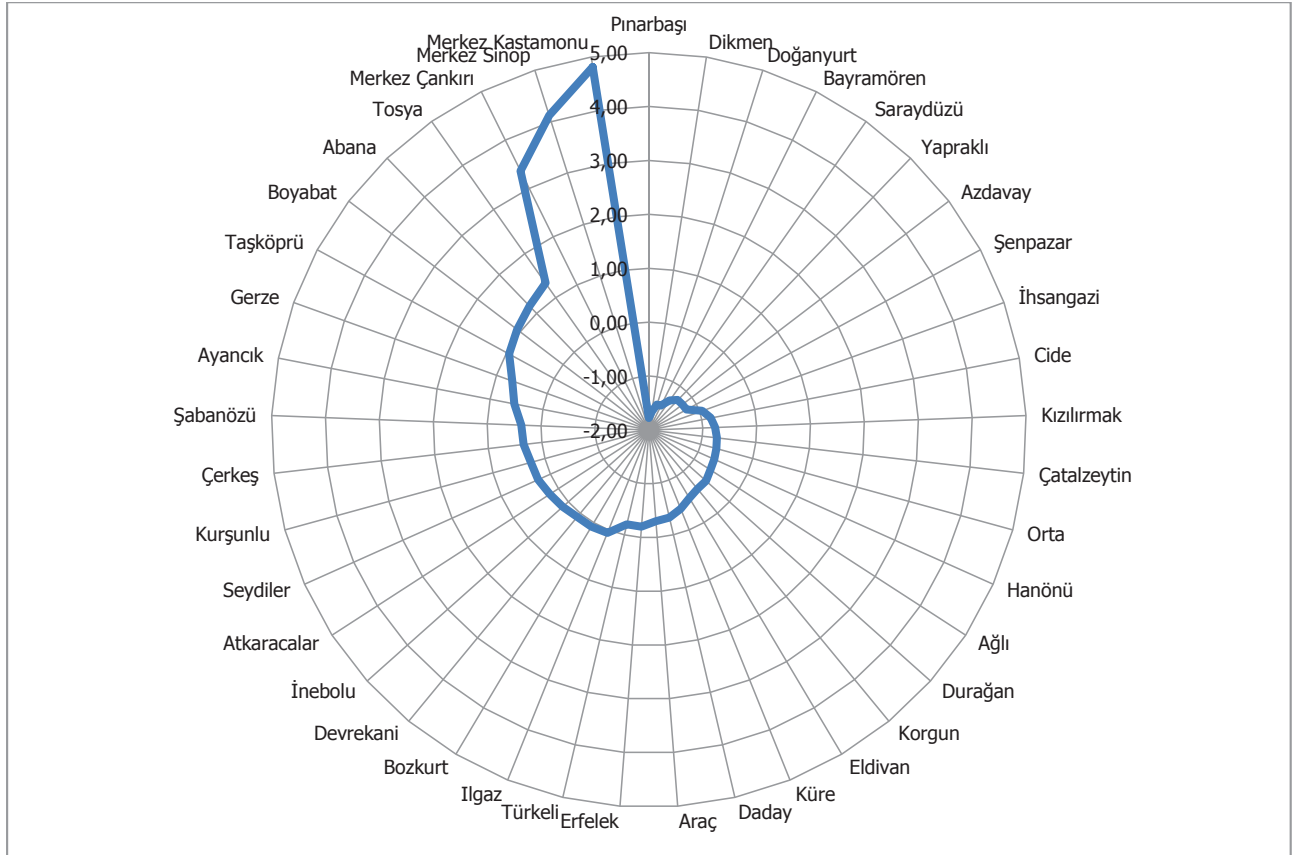
Bölge Düzeyinde Durum

Kastamonu, Çankırı, Sinop Merkez İlçeleri hesaplanan sosyal, ekonomik ve genel endeks hesaplamalarına göre diğer ilçeler ile kıyaslandığında gelişmişlik açısından ilk sıralardadır. Merkez dışı ilçelerden ön planda olan birkaçı dışında diğer ilçeler sosyoekonomik gelişmişlik bakımından birbirine oldukça benzemektedir. Bu durumun olumsuz yönlerinden biri tek Merkeze bağlı büyüme; uzun vadede TR82 Bölgesi içindeki gelişmişlik farklarını da artıracığından, uygulanacak politikalarla gelişmemiş ilçelerdeki koşullar iyileştirilmelidir.

Her bir il ve sahip olduğu ilçeler tek başına incelenirse Kastamonu ve Çankırı ilçeleri birbirine Sinop ilçelerinden daha fazla benzerlik göstermektedir.

Grafik 10: TR82 Bölge İlçeleri Sosyal Endeks Sonuçları

Grafik 11: TR82 Bölge İlçeleri Ekonomik Endeks Sonuçları**Grafik 12: TR82 Bölge İlçeleri Genel Endeks Sonuçları**

Tablo 9: Genel, Sosyal ve Ekonomik Endeks Değerlerine Göre İlçelerin Sıralaması

Genel Endeks		Sosyal Endeks		Ekonomik Endeks	
Pınarbaşı	-1,78	Pınarbaşı	-1,98	Şenpazar	-0,63
Dikmen	-1,66	Dikmen	-1,85	Saraydüzü	-0,59
Doğanyurt	-1,51	Doğanyurt	-1,69	Ağlı	-0,56
Bayramören	-1,50	Bayramören	-1,62	Bayramören	-0,56
Saraydüzü	-1,33	Saraydüzü	-1,46	Doğanyurt	-0,56
Yapraklı	-1,23	Yapraklı	-1,33	Atkaracalar	-0,54
Azdavay	-1,22	Azdavay	-1,26	Dikmen	-0,54
Şenpazar	-1,21	Şenpazar	-1,2	Hanönü	-0,52
İhsangazi	-0,95	İhsangazi	-0,99	Çatalzeytin	-0,51
Cide	-0,83	Cide	-0,9	Eldivan	-0,5
Kızılırmak	-0,77	Kızılırmak	-0,8	Kızılırmak	-0,5
Çatalzeytin	-0,73	Orta	-0,7	Pınarbaşı	-0,5
Orta	-0,70	Çatalzeytin	-0,65	Azdavay	-0,49
Hanönü	-0,67	Hanönü	-0,61	Yapraklı	-0,48
Ağlı	-0,64	Korgun	-0,6	Abana	-0,47
Durağan	-0,58	Durağan	-0,58	Küre	-0,47
Korgun	-0,58	Ağlı	-0,54	Seydiler	-0,47
Eldivan	-0,53	Eldivan	-0,45	Bozkurt	-0,44
Küre	-0,42	Küre	-0,36	İhsangazi	-0,44
Daday	-0,33	Araç	-0,28	Orta	-0,42
Araç	-0,30	Daday	-0,27	Korgun	-0,41
Erfelek	-0,20	Erfelek	-0,21	Daday	-0,31
Türkeli	-0,20	Türkeli	-0,17	Türkeli	-0,29
Ilgaz	0,06	İnebolu	0,08	Erfelek	-0,22
Bozkurt	0,09	Ilgaz	0,12	Araç	-0,2
Devrekani	0,09	Devrekani	0,21	Cide	-0,2
İnebolu	0,14	Kurşunlu	0,26	Devrekani	-0,18
Atkaracalar	0,19	Bozkurt	0,3	Ilgaz	-0,18
Seydiler	0,25	Atkaracalar	0,43	Şabanözü	-0,17
Kurşunlu	0,27	Çerkeş	0,44	Ayancık	-0,12
Çerkeş	0,34	Seydiler	0,48	Durağan	-0,07
Şabanözü	0,37	Şabanözü	0,51	Kurşunlu	-0,07
Ayancık	0,54	Ayancık	0,69	Çerkeş	0,01
Gerze	0,69	Gerze	0,78	İnebolu	0,13
Taşköprü	0,95	Taşköprü	0,86	Gerze	0,17
Boyabat	1,07	Tosya	0,88	Taşköprü	0,97
Abana	1,19	Boyabat	0,92	Boyabat	1,03
Tosya	1,33	Abana	1,6	Tosya	1,52
Merkez Çankırı	3,36	Merkez Sinop	3,86	Merkez Çankırı	1,8
Merkez Sinop	4,12	Merkez Çankırı	3,93	Merkez Sinop	2,37
Merkez Kastamonu	4,81	Merkez Kastamonu	4,18	Merkez Kastamonu	4,58

Kaynakça

Kalaycı, D. D. (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (s. 321, 322). içinde Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

T.C. KUZAY ANADOLU KALKINMA AJANSI
NORTH ANATOLIAN DEVELOPMENT AGENCY

Cebraill Mah. Saray Sk. No:1 37200 / KASTAMONU
Tel.: +90 366 212 58 52 • Faks: +90 366 212 58 55
E-posta: bilgi@kuzka.gov.tr

 TC_KUZKA | www.kuzka.gov.tr